

Het dorp met 180 camera's

▲ Foto's: Kees van de Veen

Velen rijden er voorbij, maar bijna niemand weet wat zich achter de dikke muren van de Mesdagkliniek in Groningen afspeelt. *Dagblad van het Noorden* was gedurende een half jaar kind aan huis in het 'kasteel' aan de Hereweg en volgde het dagelijkse leven. *Mesdag*: een 7-delige serie over het leven in de tbs-inrichting. Vandaag aflevering 5: Beveiliging

Door Frank von Hebel

MESDAG

DAGBLAD SERIE

De celdeur zwaait open. Freddie ziet een massieve, donkere man naar buiten stappen. Geen sportschooltype. Meer een oerkracht. De ogen van Freddie zoomen in op de ogen van de man die ongeveer een meter bij hem vandaan staat. De tbs-patiënt hoort stemmen die Freddie niet hoort. Stemmen die hem vertellen iemand te slaan. Of erger. Niet aan denken, focus. De patiënt heeft vandaag een afspraak met een rechter. Hij maakt bezwaar tegen zijn verblijf in de kliniek. De zitting vindt plaats in de kliniek. En Freddie begeleidt hem. Hij stap met de boeien naar voren. Opletten nu.

Een uur geleden. De Centrale Post. Freddie (28) zit achter een controlepaneel. 42 monitoren hangen aan de muur achter het paneel. Freddie's blik springt van scherm naar scherm. Onder de monitor linksboven staat 'Isoleer 6'. Het zwart-wit gekorrelde silhouet van een slapende man verschijnt op het vierkante scherm. Hij ligt bijna bewegingloos onder zijn dek-

bed. Het matras rust op de grond. Niets beweegt. Niets aan de hand.

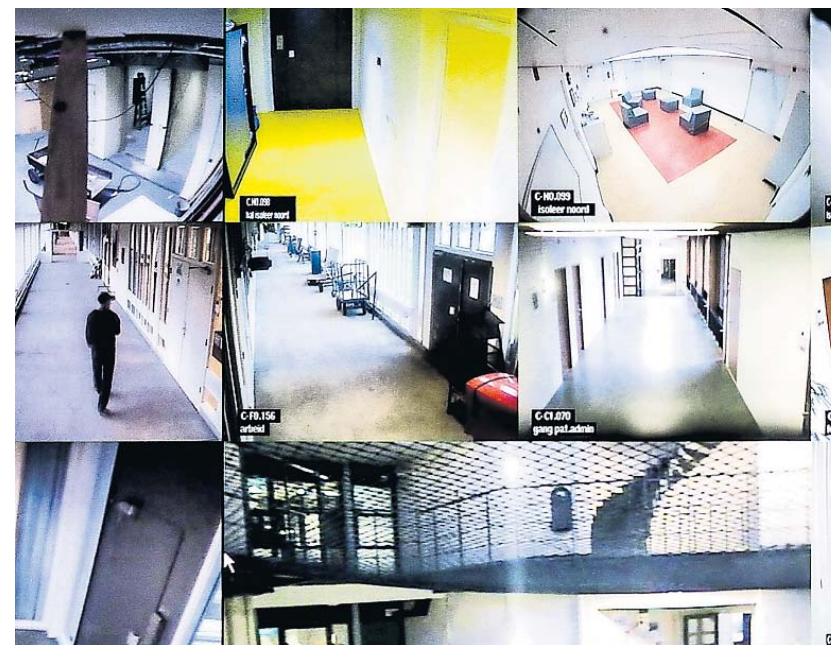
De Centrale Post wordt altijd door minimaal twee beveiligers bemand. Naast Freddie zit zijn collega Roel (50). Op het controlepaneel lichten lampjes op. De collega's bewegen hun handen als pianospelers over de knoppen. Een ronde knop vlamt rood op. Freddie kijkt naar een van de 42 monitoren en ziet een collega voor een dichte deur staan. De man houdt zijn hand aan de deurklink. Freddie drukt op de knop. Het rood verdwijnt en de deur klikt open. Het rood keert terug. Nu op een andere plek. De ogen van Freddie flitsen naar een andere monitor. Een patiënt leunt op een steekkar en kijkt vragend omhoog. Freddie stelt en beantwoordt in fracties van seconden een heel scala aan vragen. Mag de patiënt daar zijn? Ja. Wie is hij? Ah, die. Waar wil hij naar toe? De werkzaal. Prima. Weer een druk op een knop. En zo gaat het door.

Freddie is een van de zes zogeheten DGB'ers

(Dienst Geïntegreerde Beveiliging) die vandaag dienst heeft. Zes mannen en vrouwen die ingrijpen wanneer een situatie met een van de tweehonderd patiënten uit de hand dreigt te lopen. Maar ze zijn geen bewakers. Ze spreken ook niet van gevangenen of gedetineerden, maar van patiënten. En die leven niet in cellen, maar in verblijven. De DGB'ers lopen ook niet in uniform. Om hun middel bungelt geen koppel met wapenstok of pepperspray. Hun mond, daar moeten ze het mee doen.

Zes tegen tweehonderd klinkt niet als een benijdenswaardige positie. Maar de DGB'ers kunnen vertrouwen op de andere medewerkers, zoals de sociotherapeuten die op alle units werken. De DGB'ers weten ook dat de patiënten geen behoefte hebben aan problemen. Dit is hun thuis.

Hun thuis is een 'dorp' waar ze wonen en werken, compleet met een zwembad, fitnesscentrum, ziekenboeg en zelfs een eigen omroep. Dit dorp is uitgerust met 180 camera's die bijna elke vierkante centimeter

bewaken. En er zijn hoge muren met prikkeldraad. Anderhalf jaar geleden beleefde Freddie een uitzonderlijke nachtdienst. Een patiënt was er in geslaagd via het raam in zijn verblijf op een dak te klimmen. Hij liet zich met aan elkaar geknoopte lakens naar beneden zakken. Daarna probeerde hij over de muur te klimmen door tegels op elkaar te stapelen. Maar hij viel en daardoor ging er een alarm af.

Andries, de coördinator van de DGB'ers, opent de deur naar de Centrale Post. Het is zover. De zitting voor de tbs-patiënt begint over een half uur. Freddie en Roel staan bijna gelijktijdig op. Ze knikken even naar elkaar. De man in isoleercel 6 slaapt nog.

De patiënt woont op Eems 2, een van de twee units voor Zeer Intensieve Speciale Zorg. Hier wonen de patiënten bij wie een verhoogd risico op agressief gedrag is. Het is een ruimte als alle andere: een gemeenschappelijke woonkamer met een makkelijke bank, een grote, platte televisie en een eettafel met stoelen. Toch is er een groot verschil. Op andere afdelingen verblijven gemiddeld elf bewoners met twee of drie sociotherapeuten als begeleiders. Hier zitten maximaal zes patiënten.

De donkere man krijgt vandaag een uitgebreid escorte. Naast Freddie, Roel en een andere beveiligers zijn er ook nog een sociotherapeut en een psychiater. Vijf paar ogen volgen alle bewegingen van de donkere man. Maar hij kijkt in die van Freddie. Even. De patiënt volgt het protocol. Hij draait zijn rug naar Freddie toe. Die slaat de brede, leren riem met de handboeien om zijn middel. Seconden later sluit het staal zich om de handen van de patiënt. Freddie pakt met zijn hand de brede, leren riem op de rug vast. De wandeling naar de zittingskamer begint.

De 'wandeling' is een breuk in de dagelijkse routine. Want er gebeurt verrassend weinig in de Mesdagkliniek. Als Freddie wil, krijgt hij een verjaardagsvisite stil door te vertellen dat hij bij de Mesdag werkt. Hij doet het zelden, hoewel het altijd leuk blijft de verrassing in de ogen te zien wanneer hij vertelt dat de patiënten zich in relatieve vrijheid door bijna het hele gebouw kunnen bewegen. Maar hij heeft vaak geen zin in die vragende ogen. Hij is niet in de Mesdag om er op los te slaan. Natuurlijk, ook in de Mesdag is een kast waar gepantserde kledingstukken hangen, compleet met helmen en wapenstokken. Hier wapenen de DGB'ers zich als bijvoorbeeld een patiënt met dwangmedicatie weigert zijn medicijnen te slikken. Ze lopen dan rustig met het schild in de hand een verblijf binnen. Lopen. Niet binnenstroomen. Dat doen ze in de gevangenis. Niet hier. Het gebeurt misschien vijf keer per jaar. De grootste en sterkste wet maakt geen schijn van kans als vier man in volle wapenrusting voor hem staan.

Wanneer Freddie een helm opzet, voelt hij zich niet macho. Hij probeert zich dan altijd voor te stellen hoe hij zou reageren als een ME'er in volle wapenrusting plotseling in zijn woonkamer staat.

De beveiligers voelen zich deels therapeut. Roel, een oude rot uit de particuliere beveiliging, twijfelde in het begin nogal eens aan zijn aanpak. Dan zei een patiënt bijvoorbeeld dat hij soldaten over een muur zag klimmen. Roel keek naar de kant die hij aanwees. 'Echt waar joh. Spannend.' Helemaal fout dacht hij. Maar hij deed het juist goed. Hij ging even mee in zijn gedachte-wereld.

De DGB'ers worden ook nauw betrokken bij de verzorging van patiënten in de isoleercellen. Er gaat bijna geen dag voorbij of er zit wel een patiënt in een isoleercel. Veel patiënten hebben moeite hun agressie te beugelen. Dat komt vaak door hun achtergrond. Beveiligers lezen soms met een brok in de keel hun dossier. Vaak is er sprake van mishandeling of misbruik. Ze hebben gewoon nooit geleerd zichzelf te beheersen. De isoleercel is geen straf. Het is soms onderdeel van de behandeling. Af en toe vragen patiënten ook zelf om.

De inrichting van een isoleercel is Spartaans. Bed. Toilet. Meer niet. Sommige cellen hebben zelfs geen toilet. Daar zitten mensen met suicidale neigingen. Er was een patiënt die zich achterover liet vallen en zo probeerde zijn nek te breken. De muren zijn wit, op één zit een zwart vierkant. Het lijkt een schoolbord. Daarop kunnen ze schrijven of tekenen.

De DGB'ers doorkruisen op hun dagelijkse ronde de hele kliniek. In de werkzalen ligt genoeg materiaal om een indrukwekkend wapenarsenaal te maken. Het komt bijna niet voor dat ze bij een patiënt een zelfgemaakt wapen vinden. De verblijven worden minimaal een keer per jaar gecontroleerd. Niet alleen op wapens, maar ook op drugs. Die zijn hier, net als in alle Nederlandse gevangenis, een probleem. Er wordt gefouilleerd, er zijn urinecontroles en gerichte zoekacties. Maar de beveiligers weten: je houdt dat spul gewoon niet buiten. Het kan op zoveel verschillende manieren binnenkomen. Er zijn patiënten die terugkomen van verlof en dan is er ook nog bezoek dat spullen meeneemt. Iedereen visiteren is geen optie.

Freddie houdt de bruine band op de rug van de donkere man stevig beet. Ze lopen. Freddie, Roel, nog een DGB'er, een sociotherapeut en een psychiater. Niemand praat. De sfeer is rustig, maar iedereen is alert. Ze lopen ongeveer vijf minuten. Dan wordt er een deur geopend en gaat iedereen naar binnen. Mannen en vrouwen zitten aan een tafel. Ze kijken op. Een vrouw gaat staan. De rechter. Ze knikt.

Woensdag 9 januari aflevering 6: Vrije tijd.